

Het heiligenboek

Bernardus van Clairvaux (2) Tom Zwaenepoel

Vanwege zijn engagement voor wereldlijke aangelegenheden wordt Bernardus van Clairvaux (1090-1153) ook 'ongekroonde paus en keizer van de eeuw' zowel als 'aartsvader van het Europese gevoel' genoemd. In zijn brieven aan hoogstaande figuren uit zijn tijd neemt hij geen blad voor de moed. In kernachtige zinnen slaagt hij erin door te dringen tot de kern van maatschappelijke, sociale en persoonlijke problemen. Zo vraagt hij zich af in een brief aan paus Eugenius III: „Hoe kun je volledig en echt mens zijn, als je jezelf verloren bent?” En in een brief aan aartsbisschop Hendrik van Boisrogues staat te lezen dat hij „graag wil zwijgen, de nood van de armen echter zwijgt niet”. Zijn bezorgdheid om degenen die niets bezitten en daardoor niets betekenen voor de samenleving vinden we ook terug bij de huidige paus. Franciscus streeft naar een arme Kerk, een Kerk voor de armen, want de armen zijn de „bevoorrechte leermeesters in onze kennis van God” (toespraak in het Romeinse vluchtelingencentrum Astalli op 10 september 2013).

De enige manier waarop de mens God kan benaderen, is door de liefde. Volgens Bernardus moet de mens daarvoor de 'twaalf trappen van nederigheid'

af dalen. Pas dan kan de menselijke ziel, ontdaan van hoogmoed, zichzelf toestaan God te leren kennen. Met het mystieke web van ontelbare beschouwingen dat Bernardus rond het Hooglied weeft (86 preken), blaast hij de taal van de hoofse liefde nieuw leven in.

„Jullie willen van mij horen waarom en met welke maat je God moet liefhebben. Ik zeg jullie: de reden waarom we God moeten beminnen, is God zelf en de maat is mateloos liefhebben” (*De diligendo deo*, 1, 1). „Niet met voetstappen wordt God gezocht, maar met stappen van het verlangen. Het gelukkige vinden, verdrijft het verlangen niet maar vergroot het” (*Sermones super Cantica Cantorum*, 84, 1). „God is een grote berg waarin alle schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn, waarin de hele waarheid van de menselijke natuur en de hele rijkdom van de Godheid woont” (*Sermones de diversis*, 33, 8-9).

Vanaf zijn kindertijd koestert Bernardus een grenzeloze verering voor Maria, die hij met de tedere verering van een zoon bemint. In haar ziet hij de herinnering aan zijn eigen moeder, die sterft wanneer hij zestien is. Later verheft de *Doctor Marianus* de moeder van Jezus tot Moeder van Clairvaux. In een beroemde

preek vergelijkt hij haar met de ster die de zeelieden volgen om niet van de koers af te dwalen: „Als je Haar volgt, verdwaal je niet” (*Homilia super Missus est*, II, 17).

Tijdens zijn reizen door alle delen van Europa imponeert Bernardus zijn publiek niet zozeer door de charme van het woord, maar vooral door de uitstraling en overtuigingskracht van zijn persoonlijkheid. Als profetische boetepredikant ijvert hij voor het herstel van de vervallen Kerk en voor de heiligheid van priesters en bisschoppen. De denkwijze en methode van de scholastiek drukken een stempel op hem. Hij laat 350 preken na, meer dan vijfhonderd brieven en een aantal verhandelingen.

In al die teksten vinden we heel wat levenswijsheid terug. Drie treffende voorbeelden zijn: „Als je verstandig bent, word je een waterbekken en niet een afvoergeul. Die ontvangt en vergiet het water bijna gelijktijdig. Een waterbassin echter wacht tot het helemaal vol is en geeft zo verder wat overstroomt zonder zelf iets te moeten inboeten” (*Sermones super Cantica Cantorum*, 18, 3). „Met olie kun je verlichten, je kunt ermee voeden en zalven. Hij laat de vlam branden, voedt het lichaam en vermindert de pijn. Olie is

licht, voedsel en geneesmiddel in één” (*Sermo* 15). „'s Avonds blijft de klacht en 's ochtends keert de vreugde terug. Ik geef me 's avonds over aan de pijn om dan te kunnen genieten van de vreugde van de morgen” (*Scriptorium Clairavallense*, *Sermo* 3).

In de schilderkunst wordt Bernardus van Clairvaux afgebeeld in habijt met staf, mijter, regelboek, witte hond, bijenkorf. Hij is de patroonheilige van de imkers, de veehouders en de waskaarsmakers. Hij wordt aangeroepen tegen bezetenheid, kinderziekten en noodweer.

Tom Zwaenepoel, *Het Heiligenboek. Levenswijsheid van honderd en enige heiligen*, Lannoo, Tielt, 2008, ISBN 978 90 209 8041 7. Dit boek is helaas uitverkocht.

Omroep

6 februari, 21.05 uur, één. *Finding Neverland*, Britse (bijna) biografische film uit 2004 over James Matthew Barrie, de schrijver van *Peter Pan*. Met Johnny Depp, Kate Winslet, Julie Christie en Dustin Hoffman. Londen, 1903. Toneelschrijver Barrie kampt met een schrijversblok. In een park ontmoet hij weduwe Sylvia Llewelyn Davies en haar vier zoontjes. De jongensachtige schrijver kan goed opschieten met de kinderen én met hun moeder. De volgende maanden zien ze elkaar bijna dagelijks. De vindingrijke Barrie speelt allerlei spelletjes met de jongens en vindt daarin inspiratie voor een nieuw toneelstuk, *Peter Pan and Neverland*.

7 februari, 22.40 uur, Canvas. *Elephant's Dream*, documentair portret van Kristof Bilzen van drie werknemers bij drie staatsinstellingen in de Congolese hoofdstad Kinshasa: een treinstation, een postkantoor en een brandweerkazerne. Die openbare diensten zijn zowat tot stilstand gekomen en de apathie is groot, maar terzelfder tijd koesteren de protagonisten hoop op een betere toekomst.

De vrome kudde

Jantje Ingezonden door Jan Umans

Papa zegt tegen Jantje:

– Als je je spinazie op eet dan word je net zo sterk als papa.

Zegt Jantje:

– Pfft. Dat hoeft niet! Ik wil gewoon de baas in huis zijn, net als mama.

Jantje Ingezonden door Ludwig Verhelst

Jantje komt thuis van school, zijn gezicht onder het bloed. Vraagt mama opgeschrikt:

– Wat is dat? Wie heeft je zo toegetakeld? Het is een schande! Wie heeft dat gedaan?

– Ik ken zijn naam niet...

– Als ik zou meegaan naar school, zou je hem herkennen?

– Ja, want ik heb zijn oor in mijn broekzak.

In onze Kerk mag best wat meer gelachen worden. Dat blijkt ook de uitdrukkelijke wens van heel wat lezers. Die proberen we in deze rubriek op hun wensen te bedienen. Wekelijks één of meerdere mopjes, leuke anekdotes, bedenkingen, woordspelingen...

Kent u er nog een leuke? **KERK & leven · Vrome Kudde**, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, fax 03 210 08 49, e-mail devromekudde@kerknet.be.

dichterbij Italiaanse roomkaas	toneel- nummer gelijk- tijdig	wasdom	woud schakel- bord	gebaar muur- holte
		5		
aanw. v.nw. vertrager		steek- schuim kunst- werk		
	8	telwoord middag- rust	4	Heilige koopman
landelijk				lust
vijand- schap	water- plant rivier in Spanje		jaar- telling loofboom	gang v.e. paard
	2	groot hert	3	
fundament huid- uitwas			Russische satelliet opgenomen geld	7
		6	roofdier	
niet voltooid			onbe- schaafd	9

Ontdek meer en andere puzzels in onze puzzelboeken en -tijdschriften.

DEPUZZELAAR

© De Puzzelaar

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Oplossing van deze puzzel:
selectie